

Z kroniki Instytutu Zachodniego

WALNE ZEBRANIE CZŁONKÓW INSTYTUTU ZACHODNIEGO

Dnia 24 marca 1972 r. w auli Instytutu Zachodniego w Poznaniu przy Starym Rynku 2 odbyło się Walne Zebranie Członków Instytutu Zachodniego. Porządek dzienny zebrania był następujący:

1. Zagajenie i wybór przewodniczącego Walnego Zebrania.
2. Odczytanie protokołu Walnego Zebrania z dnia 30 marca 1971 r.
3. Sprawozdanie Kuratorium, Rady Naukowej oraz Dyrekcji z działalności za rok 1971.
4. Sprawozdanie finansowe za rok 1971 i preliminarz budżetowy na r. 1972.
5. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej.
6. Plan naukowy i wydawniczy na rok 1972 i lata następne.
7. Dyskusja nad sprawozdaniami.
8. Powzięcie uchwały o udzielenie Dyrekcji IZ absolutorium za działalność w okresie sprawozdawczym i zatwierdzenie planu pracy i preliminarza na rok 1972.
9. Powzięcie uchwały dotyczącej poprawki do statutu Instytutu Zachodniego.
10. Wybór członków Komisji Rewizyjnej.
11. Powołanie nowych członków IZ.
12. Wolne wnioski.

Zebranie otworzył o godz. 11⁰⁰ prezes Kuratorium Instytutu Zachodniego, prof. dr Stanisław Smoliński, witając wszystkich przybyłych gości oraz członków IZ.

Następnie prof. S. Smoliński zaproponował powołanie na przewodniczącego Walnego Zebrania członka Kuratorium IZ — prof. dra Jana Wąsickiego. Propozycję przyjęto jednogłośnie. Na sekretarzy Walnego Zebrania powołano mgr Marię Brymas i mgra Piotra Kalkę.

2) Protokół z Walnego Zebrania z dnia 30 marca 1971 r. nie został odczytany z uwagi na jego publikację w „Przeglądzie Zachodnim” nr 3/1971.

3) Nie odczytano również sprawozdania Kuratorium, Rady Naukowej i Dyrekcji z działalności za 1971 r., gdyż sprawozdanie to, wydrukowane w formie osobnej broszury, doręczono członkom IZ przed Walnym Zebraniem. Ponieważ również plan naukowy został opublikowany i przesłany członkom IZ, przeto postanowiono połączyć punkt 3 i 6 Walnego Zebrania.

Następnie głos zabrał dyrektor IZ, prof. dr Władysław Markiewicz, którego wystąpienie miało charakter komentarza do wyżej wymienionych sprawozdań oraz planu naukowego i wydawniczego IZ. Mówca podziękował członkom Kuratorium, Rady Naukowej i Komisji Rewizyjnej za pomoc udzielaną Dyrekcji Instytutu Zachodniego w jej całorocznej, codziennej pracy. Wskazał, iż Kuratorium, Rada Naukowa i Dyrekcja poświęciły w okresie sprawozdawczym wiele uwagi sprawie ewentualnej zmiany statutu IZ. Kuratorium — po wszechstronnych dyskusjach — opowiedziało się za utrzymaniem dotychczasowej struktury IZ. Ponieważ równocześnie udało się rozwiązać szereg kwestii natury organizacyjno-finansowej przy zachowaniu dotychczasowego statusu, sprawa jego zmiany stała się bezprzedmiotowa.

Z kolei prof. W. Markiewicz szerzej omówił projekty utworzenia Zakładu Badań nad Polonią Zagraniczną. Aktualnie rozważa się sprawę ewentualnej lokalizacji takiej komórki. Zdaniem Kuratorium i Dyrekcji, szereg przesłanek przemawia za utworzeniem takiego zakładu w ramach Instytutu Zachodniego, który posiada odpowiednio przygotowaną kadre, tradycje tego typu badań, dobrze zorganizowany Zakład Informacji i Dokumentacji Naukowej.

Następnie mówca naświetlił perspektywy dalszego rozwoju działalności naukowej IZ jako głównego ośrodka badań niemcoznawczych w Polsce, zwłaszcza w związku z procesem normalizacji stosunków między Polską a NRF podkreślając, iż proces ten wymaga wszechstronnej analizy naukowej, która mogłaby stanowić podstawę dla formułowania wniosków praktycznych. Prof. Markiewicz poinformował, że w IZ niedawno utworzono zespół, który pod kierownictwem doc. A. Kwileckiego prowadzi badania socjologiczne w związku z otwarciem granicy PRL - NRD. Wzrasta rola IZ jako głównego koordynatora problemu resortowego PAN nr 33: *Imperializm — rozwój i rozkład systemu*. IZ jest siedzibą sekretariatu Komisji Problemowej Wielostronnej Współpracy Akademii Nauk Państw Socjalistycznych do Badań nad Współczesnym Kapitalizmem. W bieżącym roku IZ organizuje czwartą Międzynarodową Szkołę dla Ekonomistów. Planuje się też podjęcie prac nad nową monografią państwa zachodniemieckiego.

W zakończeniu swego wystąpienia prof. W. Markiewicz złożył podziękowanie drowi A. W. Walczakowi za dotychczasową ofiarną i owocną pracę na stanowisku redaktora naczelnego wydawnictw IZ; dr Walczak objął z dniem 1 stycznia 1972 r. kierownictwo Pracowni Doktryn Politycznych NRF w IZ. Prof. Markiewicz pożegnał również doc. dra habil. Andrzeja Kwileckiego, który z dniem 1 kwietnia 1972 r. przeszedł do pracy na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W związku z objęciem stanowiska sekretarza Wydziału I PAN prof. W. Markiewicz zwrócił się w serdecznych słowach do wszystkich członków IZ, Kuratorium Rady Naukowej oraz zespołu pracowników Instytutu, dziękując za ponad sześćoletnią współpracę i harmonijne współdziałanie.

Przewodniczący Walnego Zebrania, prof. dr J. Wąsicki, podziękował dyrektorowi IZ prof. drowi W. Markiewiczowi za jego dotychczasową pracę oraz wytyczenie kierunku działalności Instytutu Zachodniego.

4) Sprawozdanie finansowe za 1971 r. i preliminarz budżetowy za 1972 r. przedstawił wicedyrektor IZ mgr Henryk Naskręt.

Przed przystąpieniem do sprawozdania Komisji Rewizyjnej prof. Wąsicki zaproponował powołanie Komisji Matki dla wyboru Kuratorium i Rady Naukowej IZ. W skład Komisji weszli: prof. dr Marian Wojciechowski, prof. dr Czesław Łuczak i doc. dr habil. Hieronim Szczegółka.

5) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej przedstawił prof. dr S. Kubiak. W roku sprawozdawczym Komisja działała w składzie: prof. dr J. Boroń, prof. dr S. Kubiak, dr J. Prędko, prof. dr T. Puchalski i doc. dr habil. J. Zajda. Komisja uznała za prawidłowe główne kierunki działalności IZ stwierdzając, że szereg postulatów przedstawionych na ubiegłorocznym Walnym Zebraniu zostało zrealizowanych. Szczególną uwagę Komisja poświęciła sprawie bazy materialnej IZ, a zwłaszcza sytuacji lokalowej, wyposażeniu zakładów i pracowni w niezbędny sprzęt, podkreśliła niedostateczną liczbę pracowników naukowo-technicznych. Komisja wystąpiła z postulatem podjęcia starań o zapewnienie Instytutowi odpowiednich warunków lokalowych. Komisja rozważyła również sprawę wykonania w roku sprawozdawczym planu finansowego i wydawniczego. Podkreśliła prawidłowe funkcjonowanie działu wydawniczego i wzrost popytu na „Przegląd Zachodni”, co wskazywałoby na konieczność zwiększe-

nia jego nakładu. Komisja wróciła uwagę, iż realizacja nie w pełni pokrywa się z planem wydawniczym, który został wykonany od strony ilości arkuszy wydawniczych i tytułów, jednakże opublikowano niektóre inne pozycje niż pierwotnie zamierzano.

W uwagach końcowych Komisja postulowała, aby Dyrekcja IZ podjęła starania o zwiększenie dotacji na cele wydawnicze oraz zakup książek i czasopism.

Komisja postawiła wniosek o udzielenie Dyrekcji IZ absolutorium.

Prof. J. Wąsicki otworzył dyskusję nad przedstawionymi sprawozdaniami.

7) Doc. dr habil. Z. Dulczewski ustosunkował się do sprawy ewentualnego utworzenia Zakładu Badań nad Polonią. Uznał podjęcie tego rodzaju badań za bardzo pilne i ważne, wskazując na wysuwanie takich postulatów przez środowiska polonijne, nie posiadające dostatecznej kadry humanistycznej. Wyraził przekonanie, że zakład ten powinno się powołać przy IZ, gdyż Instytut jest już przygotowany do podjęcia takich badań.

Dr. C. Pilichowski w imieniu Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich złożył podziękowanie Instytutowi Zachodniemu za dotychczasowy wkład w badania nad zbrodniami hitlerowskimi i pomoc w ściganiu sprawców tych zbrodni. Wyraził przekonanie, że szybko będzie można przystąpić do kontynuacji wydawania serii *Documenta Occupationis*.

Red. F. Miedziński, nawiązując do sprawy badań nad Polonią i lokalizacji specjalnej placówki podkreślił, iż już przed 1939 r. podejmowano kroki w celu utworzenia w Poznaniu odpowiedniego ośrodka. Podobne wysiłki podejmowano w okresie powojennym, ale — jak dotychczas — nie przyniosły one rezultatu. Dyskutant wskazał na wielkie znaczenie praktyczne takich badań i wyraził nadzieję, że w IZ powstanie wreszcie odpowiedni zakład, który z kolei powinien stać się podstawą dla utworzenia Instytutu do Spraw Polonii Zagranicznej.

Problem ten poruszył także prof. dr K. Ślaski stwierdzając, że utworzenie w IZ takiej placówki przyczyniłoby się do umocnienia jego międzynarodowej pozycji naukowej; istotne znaczenie ma również fakt, że Instytut jest szeroko znany i ceniony w środowiskach polonijnych.

Dr Z. Zdrojewski przedstawił w zarysie działalność Ośrodka Badań Naukowych w Koszalinie, wyrażając podziękowanie Instytutowi Zachodniemu za pomoc i aktywną współpracę.

Prof. dr J. Kokot, nawiązując do wypowiedzi prof. Markiewicza na temat statusu IZ, uznał za słuszne utrzymanie jego dotychczasowej struktury organizacyjnej, zarazem jednak wyraził obawę, że Polska Akademia Nauk nie potrafiła dotąd w sposób zadowalający rozwiązać problemu instytutów opartych na towarzystwach o charakterze społecznym.

Dyskutant zauważył, że właśnie niemcoznawstwo stanowi niejako naturalną płaszczyznę nawiązania kontaktów z Polonią zagraniczną.

Nawiązując do sprawy normalizacji stosunków między NRF i Polską prof. Kokot stwierdził, iż pożądana jest każda myśl twórcza w tym zakresie.

Prof. A. Vetulani zauważył, iż problem profilu badawczego IZ, mimo iż przez wszystkich dostrzegany, nie został wystarczająco przedyskutowany. Zdaniem mówcy, problemy dawnych Niemiec i współczesnych dwóch państw niemieckich powinny pozostać głównym kręgiem badań IZ, które jednak należy prowadzić bardziej wszechstronnie niż dotychczas. Ważnym elementem działalności IZ powinna pozostać nadal problematyka okupacji hitlerowskiej.

Stan wiedzy o Polonii jest niedostateczny, co powoduje, że nie zawsze uwzględnia się jej zróżnicowanie, a zwłaszcza nie rozróżnia się starej emigracji proletariac-

kiej od nowej emigracji politycznej. Prof. Vetulani przytoczył szereg argumentów przemawiających za usytuowaniem projektowanego zakładu badań nad Polonią w Krakowie.

Doc. dr habil. Kwaśniewski, rozważając profil badań przyszłej placówki, stwierdził, iż nie może ona ograniczać się do prac ściśle praktycznych bez szerszej podstawy teoretycznej. Postulował więc ujęcie problemowe a nie przedmiotowe, które dałoby mającej powstać placówce szerszą perspektywę.

Do wypowiedzi dyskutantów ustosunkował się prof. W. Markiewicz, dyrektor IZ, który na wstępie podziękował Komisji Rewizyjnej za dokonanie wnikliwej analizy całokształtu działalności IZ. Stwierdził, że szereg ze zgłoszonych wniosków wymagać będzie rozwiązania globalnego w ramach Wydziału I PAN. W sprawie utworzenia i usytuowania Zakładu Badań nad Polonią należy niewątpliwie uwzględnić kandydaturę Krakowa. O lokalizacji zadecydują ostatecznie kwestie natury warsztatowej — zakład taki, jeśli ma być instytucją *par excellence* naukową nie może powstać na „pustym polu”. Jest również rzeczą oczywistą, że problematyka badawcza tego zakładu powinna być ściśle sprofilowana i że badania winny opierać się na szerszej płaszczyźnie teoretycznej.

W sprawie profilu badawczego IZ, prof. W. Markiewicz wyraził przekonanie, że problematyka niemiecka, współczesne zagadnienia NRD i NRF stanowią nadal „kopalnię” ważnych i interesujących badawczo tematów, wobec czego nie ma powodu do istotnej zmiany profilu. Instytut Zachodni powinien pozostać głównie placówką niemcoznawczą, a badania należy prowadzić wszechstronnie, zachowując obiektywizm naukowy oraz rozsądek polityczny.

Na zakończenie prof. W. Markiewicz podziękował dyskutantom za cenne uwagi, które będą stanowiły wartościową pomoc przy podejmowaniu szeregu decyzji przez Dyрекcję IZ.

8) Przewodniczący zebrania, prof. Wąsicki, poddał pod głosowanie wnioski Komisji Rewizyjnej o udzielenie Dyrekcji IZ absolutorium za działalność w roku sprawozdawczym i zatwierdzenie planu naukowego na 1972 r.

Powyższe wnioski zostały jednogłośnie przyjęte przez zebranych.

9) Następnie prof. W. Markiewicz omówił propozycję wniesienia poprawki do statutu Instytutu Zachodniego, zatwierdzonego przez Urząd Spraw Wewnętrznych Prezydium Rady Narodowej m. Poznania dnia 24 maja 1962 r. Walne Zebranie, zgodnie z wnioskiem Kuratorium na podstawie art. 50 Statutu Instytutu Zachodniego — biorąc pod uwagę, że stanowisko sekretarza naukowego nie posiada odpowiednika w placówkach Polskiej Akademii Nauk — dokonało poprawki statutu przez skreślenie nomenklatury sekretarza naukowego w Instytucie Zachodnim i to w § 25 p.h., w art. 38 i w art. 39 statutu. Poprawkę przyjęto przy jednym wstrzymującym się.

10) W imieniu Komisji Matki prof. dr M. Wojciechowski przedstawił kandydatury na członków Kuratorium i Komisji Rewizyjnej. Na członków Kuratorium IZ zaproponowano: prof. dra Henryka Batowskiego, prof. dra Józefa Bursztę, prof. dra Jana Chodereę, prof. dra Antoniego Czubińskiego, prof. dra Janusza Deresiewicza, doc. dra habil. Karola Joncę, prof. dra Zdzisława Kaczmarczyka, prof. dra Józefa Kokota, prof. dra Stanisława Kubiaka, prof. dra Gerarda Labudę, prof. dra Czesława Madajczyka, prof. dra Kazimierza Myślińskiego, prof. dra Janusza Pajewskiego, prof. dra Władysława Rusińskiego, prof. dra Stanisława Smolińskiego, red. Wilhelm Szewczyka, prof. dra Jana Wąsickiego.

Na członków Komisji Rewizyjnej IZ zaproponowano: prof. dra Józefa Boronia, dra Ryszarda Ławniczaka, dra Jana Prędkiego, prof. dra Tadeusza Puchalskiego, prof. dra Józefa Zajdę.

Obydwa wnioski przyjęto w każdym przypadku przy jednej osobie wstrzymującej się od głosu.

11) Prof. W. Markiewicz, na wniosek Kuratorium i Dyrekcji, przedstawił listę kandydatów na członków Instytutu Zachodniego: dr Marian Olszewski, dr Tadeusz Wróblewski, dr Barbara Bojarska, doc. dr habil. Czesław Mojsiewicz, dr Remigiusz Rybicki, dr Anna Szyfer, dr Zdzisław Zdrojewski, dr Jan Muszyński, dr Dorota Jabłońska, dr Anna Poniatowska, dr Robert Woźniak, doc. dr habil. Dorota Symonides, doc. dr habil. Andrzej Głowacki, doc. dr habil. Franciszek Hawranek.

Wniosek przyjęto jednogłośnie.

12) Zamykając zebranie prof. J. Wąsicki podziękował wszystkim przybyłym i zaprosił do wzięcia udziału w dyskusji nad książką prof. G. Labudy (*Zachodnia granica Polski — tysiąc lat dziejów politycznych*), która odbyła się w godzinach popołudniowych (obszerne omówienie tej publikacji drukujemy w niniejszym numerze „Przeglądu Zachodniego” — *przyp. red.*).